

ZPRÁVY

SPOLEČNOSTI FRANTIŠKA BÝLKA

36
Červen 2016

Obsah

Jak svět přichází o Bílkovy plastiky	3
Práce na replice Bílkovy Knihy a věnců z pomníku O. Březiny	11
Viléma Nečase Svědectví o bratru Františkovi.....	12
Básník Jiří Kuběna o knize V. Nečase „Bílek“	16
Otčenáš F. Bílka a A. Muchy	16
Viktor Foerster	18
Svatohostýnská Panna Maria a Veraikon z děkanské zahrady v Pelhřimově	25
Drobné zprávy	27

Karel Fischer (1844-1908) na kresbě své snachy Marie Fischerové – Kvěchové. Ilustrace ke článku na str. 3-10. Foto: archiv Petra Fischera.

Obrázek na titulní straně: Bílkův Kristus, Libčice nad Vltavou. Ilustrace ke článku na str. 3-10. Foto: F. Kožíšek.

Jak svět přichází o Bílkovy plastiky

Zpráva o funerální tvorbě F. Bílka v Libčicích nad Vltavou

Úvod

František Bílek je znám jako velmi všestranný umělec – je autorem mnoha soch a plastik, kreseb, maleb a grafických listů, ilustrací i knižních vazeb, nábytku, keramiky i jiných užitných předmětů a v neposlední řadě i architektonických návrhů. Jeho nejvlastnější tvorbou, po které nejvíce toužil a kterou se asi i nejvíce proslavil, byla ale monumentální plastika. Bohužel k realizaci těchto vytoužených děl se dostával jen omezeně, protože zakázek na veřejné pomníky, které mu byly svěřeny, nebylo mnoho. Z vlastních prostředků sice vytvořil několik monumentálních prací (soubor Budoucí dobyvatelé, pomník Komenského, výzdoba chrámu sv. Václava v Praze, Modlitba nad hroby na chýnovském hřbitově ad.), ale i zde byl limitován svými možnostmi při nutnosti uživit rodinu, protože nikdy v životě nedostával žádný stálý plat, vždy byl „umělcem na volné noze“.

Jednou oblastí, kde se mohl „rozmáchnout“ a do určité míry své sny o monumentálních dílech realizovat, byla funerální plastika. Jak k tomu uvádí Bílkův švagr Vilém Nečas: *„Tato jeho příležitostná díla náležejí k nejkrásnějším dílům hřbitovního, funerálního umění a zaujímají i v Bílkově tvorbě místo svrchovaně důležité a význačné... Toto hřbitovní umění bylo Bílkovu srdci blízké. Nikdo nebyl povolanejší a způsobilejší, aby hovořil o životě na prahu smrti, aby výtvarně meditoval o tomto tajemném přechodu. Jaká nenapravitelná škoda, že nemohl vytvořit žádné „pole mrtvých“, architektonicky i sochařsky jednotné!“* [1]. Poslední větou naráží Nečas na skutečnost, že se Bílek účastnil soutěží na celkové architektonické řešení hřbitova v Táboře a krematoria a kolumbária v Hostivaři, ale se svými návrhy neuspěl [2].

Bílkova funerální plastika

Bílkovy hřbitovní pomníky tak tvoří významnou část jeho díla, ale tím, že nejsou koncentrovány na jedno či několik málo míst, jsou z větší části málo známé. Oficiální soupis Bílkovy funerální plastiky [3] uvádí celkem 65 plastik (z toho nejméně jedna již neexistuje) roztroušených po 38 hřbitovech od Domažlic po Hustopeče nad Bečvou a od Loun (Lenešice) po Uherské Hradiště (Mařatice). Jeden z těchto hřbitovů (v Malšicích) byl již zrušen a plastika přemístěna na provizorní místo k nedalekému statku [4]. Na druhou stranu oficiální soupis nemusí být úplný, protože v něm např. chybí Nečasem zmiňovaná Bílkova práce na hrobě paní Daněčkové v Ledči nad Sázavou [5]; nevíme ovšem, zda hrob ještě existuje.

Bílkovy plastiky v Libčicích

Dva z těchto hřbitovů, původně se třemi Bílkovými plastikami, se nacházejí v Libčicích nad Vltavou, asi 15 km severně od Prahy.

Na původně katolickém hřbitově v centru města na hrobě rodiny Fischerovy byla v roce 1908 nebo spíše o něco později (viz dále) umístěna velká (250 cm vysoká) kamenná plastika Krista, podle nápisu na dolní části též nazývaná „Náš přítel spí, jdu jej ze sna probudit“ (viz Janovo evangelium, vzkříšení

Lazara; nicméně F. Bílek ve svých poznámkách komentuje název díla následovně: *Pán /Kristus/ sestupuje do hrobu... Zde navazují na slova zesnulého, který povídal dětem před spaním „Tak mne děti nyní nechte spát!“* [15]), doplněná nízkou architekturou z cihel a bronzovými lampami. Pod plastikou je na bronzové desce nápis: *Svaté památce rodičů. Název plastiky je v neúplné podobě dochován po stranách její dolní části. V hrobě je pochován Ing. Karel Fischer (1844 – 1908), jeho žena Antonie, rozená Nykendajová (1848 – 1906), a některé z jejich dětí, kterých měli celkem 11.*

Libčice – hřbitov (býv. evangelický): historický snímek plastiky „Nářek proroka“ na hrobě JUDr. Antonína Fischera. Pravděpodobně 40. nebo 50. léta. Foto: archiv Petra Fischera.

Další dva Bílkovy náhrobky byly později umístěny na druhém libčickém hřbitově, tzv. evangelickém, který se nachází na severním okraji města při silnici na Kralupy, na hrobech synů Karla Fischera.

V roce 1923 byl na hrob rodiny Ing. Václava Fischera (1885 – 1959) umístěn kamenný reliéf (220 x 109 cm) znázorňující postavu muže a ženy v oblacích „Bože, jen v Tobě jest věčné shledání“ (tento nápis je umístěn na reliéfu nahoře). Na podstavci reliéfu je pak typickým Bílkovým písmem vyvedeno: ANTONIE KUČEROVÁ, JOSEF KUČERA, RODINA ING. VÁCLAVA FISCHERA. Antonie Kučerová, rozená Fischerová (1878 – 1958), byla sestra Václava. Její manžel Josef Kučera zemřel r. 1923 na následky zranění z 1. světové války a v tom roce si zřejmě rodina pořídila hrob. Sám Bílek ve 30. letech v poznámkách ke svému dílu k tomu uvádí, že se jedná o „náhrobek p. plk. Kučery“ [15].

V roce 1937 byla na hrob JUDr. Antonína Fischera (1894 – 1937) umístěna bronzová plastika „Nářek proroka“ (250 x 80 x 80 cm), znázorňující proroka Jeremiáše, jak na znamení smutku trhá své roucho: stojící prorok v dlouhém šatě a prostovlasý, se zachmuřenou tváří pootočenou doprava, zvedá obě ruce vysoko nad hlavu a chystá se roztrhnout své roucho. I když na plastice dole byl vyveden nápis „Nářek proroka“, od kterého je název plastiky odvozen, v literatuře je tato plastika (od níž se dochoval sádrový model, dnes umístěný ve sboru CČSH v Úpici) nazývána též „Jeremiášův pláč“ [6] nebo „Jeremiáš trhá roucho na znamení smutku“ [7].

Libčice – hřbitov (býv. evangelický): již neexistující plastika „Nářek proroka“ na hrobě JUDr. Antonína Fischera. Zleva stojí Jan F. Fischer (1921 – 2006, hudební skladatel a překladatel, prvorozený syn A. Fischera) se svojí švagrovou Helenou Fischerovou (rozenou Krejčíkovou, snachou A. Fischera) a svojí matkou PhDr. Marií Fischerovou, vdovou po A. Fischerovi, která je dnes v hrobce spolu s manželem uložena. Pravděpodobně 60. léta. Foto: archiv Petra Fischera.

Rodina Fischerova

I když rodina Fischerova z Libčic původně nepocházela, zanechala zde velmi výraznou průmyslovou i společenskou stopu a to především díky již zmíněnému Ing. Karlu Fischerovi. Pocházel z brdské samoty Teslíny a po absolvování technické školy v Praze začal pracovat u karlínské stavební firmy Nekvasil, se kterou realizoval řadu významných staveb: několik cukrovarů,

nádraží v bavorském Hofu, Umělecko-průmyslovou školu v Praze, trestnici na Pankráci ad. V roce 1890 založil se stavitelem Antonínem Dvořákem společnou stavební firmu „Ant. Dvořák a K. Fischer“, která mj. postavila kasárna, školu a několik továren v Českých Budějovicích, včetně pivovaru Budvar.

V roce 1893 objevil K. Fischer v Letkách nad Vltavou (dnes součást Libčic) ložisko vhodné hlíny pro cihlářskou výrobu a rozhodl se zde postavit moderní cihelnu. Společně se svým společníkem Dvořákem koupil za 60 tisíc zlatých pozemky (sady a pole) a v roce 1894 zde postavili moderní strojní cihelnu. Jejich začátky byly těžké – nejen že museli vše budovat „za pochodu“ (potřebné objekty i vychovávat odborníky na nový typ výroby), ale také museli překonávat nedůvěru stavitelů ke strojním hladkým cihlám, o kterých se domnívali, že na nich nebude držet malta. Vedle klasických cihel vyráběli též střešní tašky (později proslulé „letky“) a začali se také specializovat na cihly – komínovky.

Jejich zboží si brzy získalo pověst velice kvalitních výrobků a stávalo se více a více žádané. V roce 1895 pak začala firma podnikat i ve výstavbě a opravách továrních komínů a brzy se dostala v tomto oboru na špičku v celém Rakousku – Uhersku. Za dobu své existence – čili do znárodnění v roce 1950 – postavila asi 1 600 komínů nejen v Čechách, ale také v Rakousku, Bulharsku, Jugoslávii, Rumunsku, Polsku či Maďarsku. K nejznámějším komínům v ČR patří např. komín branického pivovaru, první pražský stometrový komín ve Vysočanech (byl to zároveň nejvyšší komín s reservoárem na ohřev vody na našem území), stometrové komíny v Brně, Ervěnicích a další.

V roce 1907 ze společnosti z důvodu nemoci odstoupil stavitel Dvořák a po smrti Karla Fischera v roce 1908 převzali řízení podniku jeho čtyři synové: Ing. Vincenc Fischer, Dr. Ing. František Fischer, Ing. Václav Fischer a JUDr. Antonín Fischer. Dvořákův podíl byl držen až do roku 1910, kdy se z firmy stal ryze rodinný podnik „Bratří Fischerové a spol.“. Firma také dále expandovala, v roce 1912 např. postavila ve své cihelně již třetí kruhovou pec. V roce 1937 se transformovala na akciovou společnost. V roce 1922 se vyhranila (zřejmě z daňových důvodů) veřejná obchodní společnost „Ing. V. Fischer a spol.“, která se specializovala na stavbu továrních komínů, zadržky komínů, koupi a prodej stavebního materiálu všeho druhu. I ona byla ale složena pouze ze členů rodiny.

Výroba cihel a tašek vzrostla z 1 milionu ks v roce 1895 na 15 milionů roce 1939. Před znárodněním pracovalo ve firmě až 350 dělníků, 10 úředníků a dílovedoucích. V roce 1946 byla znárodněna firma „Bratří Fischerové a spol., a.s.“ a následně začleněna do národního podniku „Středočeské cihelny“ (od roku 1949 pod názvem „Pražské cihelny, n. p. závod Libčice nad Vltavou“).

V r. 1947 byl postaven poslední stometrový komín cihlářů z Letek

pro náhodskou teplárnu. Za tři roky (1950) pak byla ve firmě „Ing. V. Fischer a spol.“ zavedena národní správa a tím skončila slavná éra cihlářské a stavební firmy rodiny Fischerů. Na trh nastoupil národní podnik Teplotechna, nejvýznamnější česká komínářská firma druhé poloviny 20. století, která převzala od Fischerů komínáře a pozici vedoucího střediska komínů v ní převzal Ing. Karel Fischer, vnuk zakladatele. 24. ledna 2012 odešel z cihelny do důchodu poslední Fischer, a to Ing. Pavel Fischer (1943 – 2012), vnuk Vincence, prvorozeného syna Karla Fischera.

Zakladatel firmy Karel Fischer byl široce angažován i mimo výrobu cihel. Na Jubilejní výstavě v Praze (1891) např. obdržel čestný diplom za své dílo „Zakopaná hřivna“, ve kterém se věnoval významu a technice meliorace, kterou také svými přednáškami na venkově široce propagoval. Byl členem „Spolku architektů a inženýrů“, místopředsedou „Průmyslové jednoty“ a „České matice technické“ a člen mnoha jiných odborných korporací. V roce 1905 byla jeho zásluhou založena v Libčicích Kampelička [8].

Současný stav libčických Bílkových děl

Zatímco hrob Karla Fischera zůstává v majetku jeho potomků, zubem času značně poznamenaná socha Krista byla v roce 2006 předána za symbolickou jednu korunu do majetku města, které se díky dotaci postaralo o její rekonstrukci. Tu provedl v roce 2008, u příležitosti 100. výročí úmrtí Karla Fischera, akademický sochař a restaurátor Jan Vích. Plastika je dnes ve velmi dobrém stavu a je výraznou ozdobou „katolického“ hřbitova. Viz fotografie na titulní straně zpráv.

Také kamenný reliéf na hrobě V. Fischera na „evangelickém“ hřbitově se nachází v uspokojivém stavu. Viz foto na třetí straně obálky.

Bronzová plastika „Jeremiášův pláč“ či „Nářek proroka“ na hrobě A. Fischera se, bohužel, do dnešních dnů nedochovala, protože v roce 1999 byla vandalsky zničena. Citujme z rozsudku Okresního soudu Praha – západ zn. 2T 454/2002-735 z roku 2003: *„Obžalovaný D. V. (nar. 1980)... se uznává vinným, že společně s dalšími spolupachateli v době od 4.9.1999 do 14.9.1999 odcizili z evangelického hřbitova v obci Libčice nad Vltavou bronzovou sochu „Nářek proroka“, rozbili ji na kusy a odevzdali ve sběrně druhotných surovin v obci Dřetenice, poškodili podstavec sochy a způsobili tak škodu odcizením ve výši 1.050.000,- Kč a poškozením ve výši 9.000,- Kč.“* Rodinu zastupoval PhDr. Jan Fischer, prvorozený syn JUDr. Antonína Fischera.

Protože pachatel, vedle krádeže Bílkovy plastiky, odcizil nebo se pokusil odcizit ještě v pěti dalších případech hliníkové plechy (při posledním pokusu o krádež byl v červenci 2000 zadržen), odsoudil ho soud k úhrnnému trestu podmíněného odnětí svobody v trvání 2,5 roku se zkušební dobou čtyř let. Zároveň byl povinen uhradit poškozenému J. Fischerovi škodu ve výši 1.059.000,- Kč. Cenu plastiky určil znalec, pachatel si podle svých slov hod-

notu sochy neuvědomoval, její hodnotu prý odhadoval maximálně na 50.000,- Kč a ve sběrně za ni utržil něco kolem 6.000,- Kč. Soud v rozsudku konstatoval, že „*jednáním obžalovaného společně s dalšími osobami pak byla způsobena nejen takto vysoká materiální škoda, ale nepochybně došlo i k poměrně velké kulturní ztrátě, neboť se jednalo o bronzový odlitek secesní sochy jednoho z nejznámějších sochařů té doby Františka Bílka. Takto způsobená škoda je prakticky neodčinitelná*“. Spolupachatele se nepodařilo odhalit. Odsouzený pachatel škodu rodině Fischerově neuhradil. Napsal však omluvný dopis, ve kterém projevil lítost a uvedl, že kdyby věděl o hodnotě sochy, tak by ji jistě neukradl a nezničil.

Zničenou plastiku můžeme ukázat aspoň na historických snímcích z rodinného archivu (viz str. 4 a 5).

Návrh Fischerovy vily a kresby členů rodiny

F. Bílek ale nevytvořil pro rodinu Fischerovu jen hřbitovní plastiky, ale také architektonický návrh na vilu v Letkách. V soupise architektonického díla Františka Bílka, pořízený jeho dcerou Bertou Bílkovou – Mildovou, který se dochoval v archivu Národní galerie, je uveden i návrh Fischerovy vily do Letek u Prahy z roku 1920 [9]. Návrh zřejmě nebyl realizován, protože Fischerovi postavili v Letkách tři vily, ale žádná z nich nenese rysy Bílkovy architektury. Kde se nachází návrh, nám není známo.

Mezi potomky K. Fischera se dochovaly dva kresebné portréty od F. Bílka. První je považován za portrét Karla Fischera z r. 1914, ale ve skutečnosti se jedná o portrét Bílkova tchána MUDr. J. Nečase st. Na druhém, ženském portrétu by měla být Antonie Fischerová, manželka K. Fischera, ale zatím to nemůžeme potvrdit, protože nám nebyl dosud zpřístupněn.

Závěr

Rozdílný osud tří libčických plastik F. Bílka je celkem charakteristický pro současný stav Bílkovy funerální tvorby vůbec. Najdeme zde díla vzorně udržovaná, díla časem zchátralá a opět zachráněná, díla dnes chátrající a čekající na záchranu (např. některé hroby na Olšanských hřbitovech, které jsou již bez majitele a Správa pražských hřbitovů je nabídla k adopci), i díla zničená díky nekulturnosti a snaze o snadné obohacení.

Podobný osud jako plastiku proroka na hrobě A. Fischera potkal i další Bílkovo dílo – bronzovou otevřenou knihu na hrobě Otokara Březiny v Jaroměřicích nad Rokytnou, na které bylo Březinovo jméno a data jeho narození a úmrtí. Ta byla zlodějem kovů – recidivistou odcizena v létě 2014, čímž způsobil škodu asi 200 tisíc Kč, aby ve sběrně utržil stokrát méně. V září 2015 byla na Březinův hrob umístěna alespoň replika tohoto díla zhotovená z umělé pryskyřice podle původních Bílkových nákresů [10]. O práci

na replice uvádí více následující příspěvek.

Snažili jsme se zde podat zevrubnou zprávu o vzniku a osudech děl Františka Bílka v Libčicích nad Vltavou. Přesto má dosud tato historie svá bílá místa. Nevíme například s jistotou, jak se rodina Fischerova dostala do kontaktu s Bílkem, aby ho v roce 1908 (?) požádala (?) o zhotovení první plastiky na hrob K. Fischera.

Ve vzpomínkách Bílkova švagra V. Nečase se objevuje jméno slečny Fischerové, která budoucí Bílkovu manželku Bertu a její bratry vyučovala okolo roku 1900 soukromě francouzštině [11]. Ale nevíme, zda měla nějaký příbuzenský vztah k libčickým Fischerům. Později se paní Berta Bílková přátelila s druhou manželkou Václava Fischera, Libuší Fischerovou, rozenou Ždimalovou (1900 – 1980), která byla velmi vzdělaná (jako jedna z prvních žen u nás vystudovala právnickou fakultu, pocházela z hudební rodiny a sama vystudovala hru na violoncello na konzervatoři a také Pivodovu pěveckou školu [12]), ale to byl zjevně důsledek již trvající rodinné známosti, nikoliv její příčina. Zatím se nám jako nejpravděpodobnější jeví hypotéza, kterou zde formulujeme na základě několika dílčích údajů. Je dobře doloženo, jak obtížně Bílek financoval stavbu své vily v Praze i koupil pozemku na ni. Musel se kvůli tomu velmi zadlužit a tento dluh splatil až po dvaceti pěti letech, přičemž po celou tu dobu se na oba Bílkovy domy vztahovalo zástavní právo a Bílkovi několikrát reálně hrozila exekuce [13]. Nedávno se objevila informace, že Bílkova vila je postavena z cihel „letek“ pocházejících z Fischerovy cihelny [16]. Již dříve autorka jedné bakalářské práce o Bílkově vile [14] ke stavbě vily uvádí: *„Sochař se neustále potýkal s finančními problémy, cihly na obložení domu vyměnil za náhrobek pro majitele cihelny, zbývající dluh za stavební pozemek zaplatil sochařským dílem, které vztyčil na své vlastní zahradě jako veřejný pomník.“* Autorka, bohužel, neuvádí u této informace přesný pramen, ale protože mimo jiné čerpala z rozhovorů s malířem Janem Kudláčkem, od roku 1945 blízkým přítelem rodiny Bílkovy, může informace pocházet od něho a být pravdivá.

Pak by bylo možné navázání vztahu mezi Bílkem a rodinou Fischerů rekonstruovat následovně. Bílek v roce 1911 již neměl stavbu vily prakticky z čeho financovat, a proto hledal možnosti, jak situaci řešit. Když potřeboval cihly, nabídl majitelům cihelny jako protihodnotu některé ze svých děl nebo zhotovení vhodného díla. Protože bratři Fischerové chtěli ozdobit hrob svého otce, na směnný obchod přistoupili a Bílek jim buď nabídl již hotovou sochu Krista, nebo jim ukázal zmenšenou plastiku (vznikla v roce 1908) a po odsouhlasení sochu v nadživotní velikosti zhotovil. Pak by ale bylo nutné umístění plastiky na hřbitově datovat až do let 1911-12.

Naše poznání nebude nikdy dokonalé, ale stále máme co objevovat.

Literatura

- [1] Nečas V. Bílek. Svědectví o bratru Františkovi. Společnost F. Bílka + Malvern, Praha 2015; str. 236.
- [2] Nečas V. Bílek..., str. 197 a 217-8.
- [3] Halířová M. Sepulkrální tvorba Františka Bílka (současný stav). In: František Bílek (1872 – 1941). Katalog souborné výstavy, GHMP, Praha 2000; str. 373-397.
- [4] Kožíšek F. „Znovuobjevený“ Bílkův náhrobek. Zprávy Společnosti F. Bílka č. 28/2009; str. 3.
- [5] Nečas V. Bílek..., str. 137.
- [6] Nečas V. Bílek..., str. 236.
- [7] František Bílek v Církví československé husitské. Ústřední rada CČSH, Praha 2000; str. 114.
- [8] Informace o rodině Fischerově byly čerpány z osobního archivu Ing. Petra Fischera.
- [9] Larvová H. (ed.) František Bílek (1872 – 1941). Katalog výstavy. Galerie hl. m. Prahy, 2000; str. 278.
- [10] Jakubcová H. Básníkův hrob opět zdobí kniha. Bronz kvůli zlodějům nahradila pryskyřice. 15. 9. 2015. http://jihlava.idnes.cz/na-hrobu-breziny-uz-je-zase-bronzova-kniha-fi7-/jihlava-zpravy.aspx?c=A150914_2191541_jihlava-zpravy_evs.
- [11] Nečas V. Bílek..., str. 131.
- [12] Fischer Lubor (vnuk Ing. Václava Fischera), osobní sdělení 8. 5. 2016.
- [13] Krumholz M. Pražská vila v kontextu Bílkova života a díla. In: Baborovská S. a Srp K. (editoři) František Bílek a jeho pražský ateliér. Str. 102-145. Arbor vitae a GHMP, Praha 2010.
- [14] Hájková S. Bílkova vila v Praze na Hradčanech. Bakalářská práce. Filozofická fakulta MU v Brně, 2007. Str. 11-12. Dostupné on-line: https://is.muni.cz/th/145234/ff_b/bakalarka_.pdf.
- [15] Bílek, F. Poznámky k dílu. Rukopisy uložené v archivu Národní galerie v Praze pod č. AA 1407/1-7 a AA 1459/1-3.
- [16] Hoffman Patrik, Ing. arch., osobní sdělení 18. 5. 2016.

Petr Fischer a František Kožíšek

(Ing. Petr Fischer je vnukem JUDr. Antonína Fischera a tedy pravnukem zakladatele cihlářské a stavební činnosti Fischerů v Libčicích – Letkách)

Děkujeme Luboru Fischerovi za cenné informace ke vztahu rodiny Fischerovy a F. Bílka.

Práce na replice Bílkovy Knihy a věnců z pomníku Otokara Březiny v Jaroměřicích nad Rokytnou

Po odcizení bronzové knihy a jednoho ze dvou věnců v létě 2014, byl vznesen požadavek na obnovení pomníku a vytvoření replik chybějících dílů. V té době probíhala v Muzeu Otokara Březiny výstava mých sochařských prací. Nabídla jsem pomoc při obnově poškozeného pomníku.

Bez velmi vstřícné spolupráce s muzeem i místními pamětníky bych se neobešla. Dochované fotografie byly nezbytnou pomůckou pro práci. K překvapení těch, kteří mi fotografický dokumentární materiál mohli poskytnout, jsem se zajímala vedle čelních pohledů také o záběry, které vznikly spíše mimoděk, zezadu a z boků pomníku. Mohla jsem si tak ověřit charakter tloušťky knihy sklon a její ukotvení.

Realizace kopií věnců byla záležitost především technická. Po dohodě s muzeem jsem, pro sejmutí silikonové formy na věnec, měla k dispozici jeden ze zachovaných originálů. Vzhledem k tomu, že původní části byly vytvořeny kovotepecky, tenká stěna, bylo prořezávané písmo na těle věnců nutné vytvořit kompletně v silnějším střepe odlitku. Tato pracná část realizace kopie se zdařila díky nálezu zachovaného kresebného návrhu přímo od autora pomníku Františka Bílka.

Jaroměřice nad Rokytnou, hrob Otokara Březiny. Replika Bílkovy knihy před odhalením, 2015. Foto: B. Proksová.

Pro vytvoření replik jsem zvolila náhradní licí materiál Acrystal bronz. Výhodou tohoto materiálu je příměs bronzového prachu v licím materiálu, který je schopen chemicky reagovat na patinování a opticky velmi věrně napodobí původní originály.

Pokusila jsem se dopátrat podkladů pro realizaci pomníku a navštívila jsem také expozici v Bílkově vile. Nakonec mi podklady pro práci poskytlo Muzeum O. Březiny, které v Jaroměřicích nad Rokytnou udržuje památky z pozůstalosti básníka. Měla jsem možnost pracovat při realizaci knihy s originálem kresebného návrhu od Františka Bílka. Bylo zajímavé posoudit drobné odchylky mezi návrhem a realizací původního kovotepeckého originálu na základě dochované fotodokumentace.

Po stanovení rozměru jsem celou knihu modelovala v měřítku 1:1 v hlíně. Retušovaný sádrový odlitek zůstal v majetku MÚ a samotná realizace v náhradním materiálu je znovu instalována spolu s věnci na původním místě. Ke slavnostnímu odhalení došlo dne 12. září 2015.

Měla jsem tu čest podrobněji se seznámit s částí mistrova díla. Jeho práce mne oslovily v počátku mé cesty za výtvarným projevem. Návštěva Bílkovy vily v Praze v době hluboké totality mi odkryla svět niterných prožitků. V kontrastu s dobovými trendy jsem prožívala intenzivně neznámá hluboká lidská hnutí včetně zážitku víry a nevysvětlitelných souvislostí dějů kolem nás. Založením a vnímáním jsem sochař. Prostřednictvím sochy jsem se přes Bílka dostala k Otokaru Březinovi a navrátila se zpět do míst, odkud pochází můj otec, který se zde narodil, prožil dětství a přál si tu zůstat po všech nezapomenutelných cestách po světě. Nepřervané pouto s tradicí, kterou si stále více uvědomuji. Ještě jsme přístupní vnímat a přijímat a to je velký životní dar. Kéž by po nás zůstaly stopy také tak hluboké.

Blanka Proksová, akademická sochařka

Viléma Nečase Svědectví o bratru Františkovi,

ve kterém nás švagr Františka Bílka, jako jeho častý host, pozval nejprve do chýnovské domácnosti a posadil k rodinnému stolu, a to nikoli současnou formou bulvární a senzační, ale jako člen rodiny a bratr Františkovy ženy Berty, rozené Nečasové, pokornou formou laskavého vyprávění - o bratru Františkovi, protože tak cítil jejich vztah.

Je dosud málo prací o Františku Bílkovi, které by šířeji (nadto hlouběji) vystihovaly jeho život a dílo, ale můžeme zde připomenout tři nejdůležitější. V první řadě jde o studii: *František Bílek – Vyjít a rozsévat Světla*, od velké příznivkyně z prvních let jeho uměleckého života, od malířky Zdenky Braunerové. Byla to ona, která Bílka seznámila s Juliem Zeyerem, ona jej

doprovodila na studijní cestě do Paříže a byla zejména jeho velkou ochránkyní a zastánkyní, která jej poznávala a chápala, nejen jako umělce, ale hlavně jako člověka, jako velmi citlivého a hluboce věřícího mladého umělce. Toto její pochopení a vcítění se do duše mladého Bílka ji vedlo ke studii otištěné ve Volných Směrech roku 1900. Píše o něm jako o člověku, který přišel hojit naše rány. Píše o jeho počátcích, době hledání a nalézání, kterou tehdy Bílek sám zformuloval do věty: *Práce moje – to modlitby neumělé, čisté však a kající.*

Druhá studie s názvem *O sochaři Bílkovi*, je od historika umění Františka Žákavce, který se hlouběji zabývá jeho uměním v letech dvacátých, kdy již je Bílek zralý muž a má za sebou rozsáhlou tvorbu. Jako znalec umění pozorně rozebírá jeho jednotlivé práce, ale do hlubších vod jeho duše se většinou nepouští, a když, tak pouze zprostředkovaně. Je to ale jeden z mála ze současných uměleckých kritiků, který byl Bílkovi nakloněn a snažil se jeho tvorbu pochopit bez předsudků.

Třetí studie s názvem *František Bílek /Tvůrce a člověk/*, je z pera Emanuela Chalupného, který byl duší Jihočechem, stejně jako Bílek. Je to práce srovnávací a pečlivě, ve vědeckých studiích jednotlivých kapitol, psané dílo systematického vědce, který Bílka ctí a respektuje, ale nahlíží „pouze“ z venku. Blíže k Bílkovu duševnímu světu se nedostal a stěží mohl, tam se dostali jen nemnozí.

Z výše zmíněných autorů se tak blízko k Bílkovi dostala pouze Zdenka Braunerová, která jej poznala ještě dříve nežli Vilém Nečas, již počátkem posledního desetiletí devatenáctého století, a hlavně ona, spolu s Juliem Zeyerem, mají zásluhu na jeho studijní cestě do Paříže a na Bílkově postupném a pomalém „vklouznutí“ do českého uměleckého světa. Bez nich by byl mladý zranitelný Bílek bezradným, protože tento umělecký "hmotný" svět se tolik lišil od jeho rozjitřených představ duchovního umění. Jak by mohl tento zhrublý svět neprovokovat, když hovoří o tvořícím umělci takto: *„Ten (umělec) přistoupil k balvanu a počal hotoviti Krista na kříži, označuje výši vlastního témě a šíří rozpětí svého... Dle naší výše a šíře rozpětí měří se naše duševní práce.“*

Sám sebe tak vidí a popisuje a nadto se vyznává v dopise své nevěstě Bertě: *„Pythagoras je jako můj rodný bratr, jeho vědění stejně jako mně podával výchovou Bůh.“*

Osamocen stojí Bílek tímto svým uměleckým krédem v tehdejší světě umění, a osamocen by stál i dnes. K tomu, aby unesl tento přetěžký kříž osamocení, potřebuje přátele podobného duševního ustrojení a nepřichází jich k němu mnoho, ale přicházejí.

Jedním z nich byl právě budoucí profesor dějepisu a zeměpisu Vilém Nečas, Bílkův o téměř deset let mladší švagr. Mnoho tehdy pro Bílka znamenala podpora bratrů jeho nevěsty Berty, Jaromíra a Viléma Nečasových, když byl jejich otec, Jaromír Nečas, zprvu vůči Bílkovi nelibě

naladěm a nechtěl mu dát svou dceru. Nevěřil v sílu Bílkova umění, nevěřil, že jím zajistí jeho dceři důstojný život. Že později ustoupil od tohoto svého postoje a přiznal Františku Bílkovi sílu jeho osobnosti, je také zásluhou obou bratrů.

Staršímu z bratrů, Jaromírovi, později Bílek navrhl rodinnou vilu v Ronově nad Doubravou, která připomíná středověkou tvrz, ale byl to zejména Vilém, který byl svým švagrem hodně zaujat a často chodil nejprve do jeho chýnovského domu a později i do pražského ateliéru a učil se ho chápat. Zblízka sledoval Bílkovu práci a viděl také jeho pohnutky, které k ní vedly, a nahlédl i jeho prorockého ducha, před nímž se skláněl: *„Pochopil jsem, že toto dílo bylo dílo prorocké. Že předvíдалo a vidělo od samého počátku zkázu, hrozící bratřím, že se chvělo jako citlivý seismograf už před zemětřesením a zaznamenávalo výstražně blížící se nebezpečí. A také to, že celá jeho bolestná zaujatost a vášnivá něžnost bratrské lásky byla mučivým očekáváním Zla.“*

Ano, Bílkovo vidění pádu lidstva se v jeho díle projevuje už v nejranějších pracech, když vytváří *„Podobu člověka, který byl vrahem božím.“* Mnoho je tímto tématem zaujat a sama sebe činí zodpovědným ukázat bloudícímu lidstvu jedinou možnou cestu od záhuby, cestu ke Kristu.

Vilém Nečas psal svou studii o bratru Bílkovi až po jeho smrti a také až po ukončení druhé světové války, jejíž hrůzy a lidská nenávisť a zrudnost mu připomínají tu nestvůrnou podobu člověka vytvořenou Bílkem, onoho člověka, který byl vrahem božím, neboť stále, stále Boha vraždíme.

Když nás provází chýnovskou chaloupkou, vidíme místo skoro idylické, tiché, rozhodně laskavé a plné vzájemné lásky. Každé místo vydýchává to, co tam lidé v tom místě žijící, vložili. Pokora, víra a láska je v těch místech dlouho patrná.

A pokora je mladému Bílkovi vlastní, jak Vilém Nečas vidí v jeho Orbě: *„Postava Krista, vyhublého těla, v zmučené nahotě, na kamenné desce Starého zákona křečovitými prsty zúrodňujícího lidské srdce pro sémě lásky. Zas duchovní vidění a krása duchovního díla, krása nezvykle nová a čistě vnitřní.“*

Vilém, žijící tak blízko, blízko jako bratr, je výtečným hodnotitelem, protože jej bratrsky miluje, ale falešně neadoruje. Je zároveň schopen vcítění se, což je sice jedna ze základních lidských vlastností, ale vůbec ne samozřejmá, naopak, spíše vzácná. Pro Bílka musel být tento vztah darem od Boha, tak mnoho si ho vážil.

Po Juliu Zeyereovi je Vilém Nečas dalším člověkem, který s láskou přistupuje

k tajemství jeho díla a citlivě jej odhaluje: *„Jak bolestnou, samomluvnou zpověď tvoří umělec sám pro sebe důvěrné, do hlubin duše vedoucí, veliké dvě kresby: „Jak paprsek slunce na dřevě života umírá“ a „Matko!“ Vidění*

v přírodě při západu slunce. Neodbývá se v přírodě, tak jako na oltáři, každodenně tajemství Golgoty?“

Kdo se před Vilémem Nečasem dokázal tak blízko přiblížit a pochopit? Ano, Bílek často vytváří bolestnou samomluvnou zpověď, do hlubin duše vedoucí, ale jen nemnozí to dokáží spatřit. Jeho Svědectví o bratru Františkovi je proto dílem pravdivě laskavým, zasvěceně otvírajícím Bílkův složitý svět, jeho mysl a jeho hluboce duchovní umění, o němž se praví, že je spasitelné.

Pavel Myslín

Nečas Vilém: Bílek. Svědectví o bratru Františkovi. Vydala Společnost F. Bílka v nakladatelství Malvern, Praha 2015. ISBN 978-80-7530-026-3.

K dostání v knihkupectvích nebo v e-shopech www.malvern.cz a www.kosmas.cz.

Děkujeme společnosti ČEVAK, Státnímu fondu kultury a městu Chýnov za podporu vydání knihy Viléma Nečase.

Básník Jiří Kuběna (*1936) o knize Viléma Nečase „Bílek“:

„Připojuji se s obdivem a velikými díky... za významné svědectví (V. Nečase) o životě a díle Sochaře – Básníka a Visionáře Františka Bílka. Ležím v tom a čtu hltavě už týden – znovu a znovu. A dovídám se nové a nové věci, kupř. že FB byl rudovousý, rudovlasý: jak mi ho to přibližuje v jeho jedinečnosti!

Stále se opakuje totéž: náš Národ je – ve všech směrech – malý na tak velký počet geniů, tvůrců, proroků. Stále jsme – Jeden Velký Dluh!

...z celého srdce děkujeme za všechny zásluhy k vydání tak významné knihy i za vtipnou a milou pozornost k jubileu našeho sochaře – a Bratra. Bítov zdraví Chýnov!“ (26. března 2016)

Děkujeme Společnosti Anny Pammrové, která knihu V. Nečase Jiřímu Kuběnovi a jeho příteli Karlu Žákovi věnovala, za poskytnutí jeho dopisu a souhlasu s uveřejněním úryvku.

OTČENÁŠ Františka Bílka a Alfonse Muchy

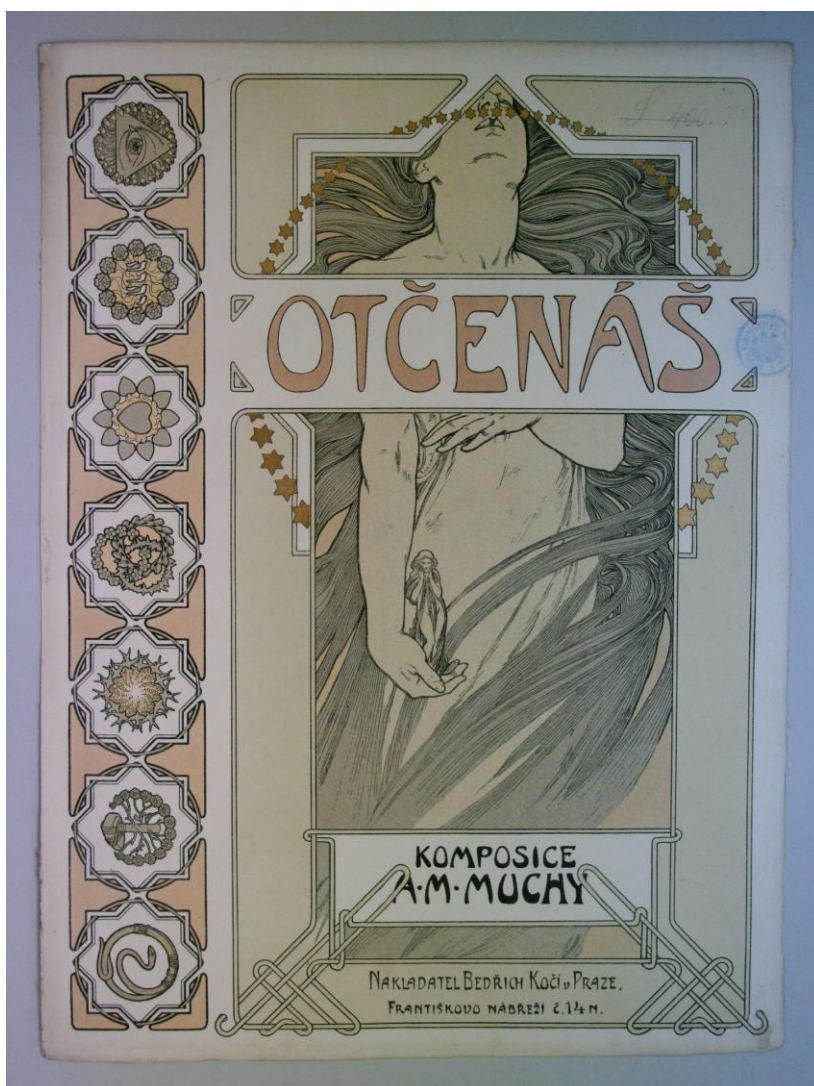
Galerie hlavního města Prahy připravila v rámci výstavní dramaturgie v Bílkově vile na pražských Hradčanech další z komorních výstav, které tu tematicky každým druhým rokem doplňují stávající dlouhodobou expozici. Tyto výstavy představují další zajímavé aspekty tvorby Františka Bílka, stěžejního umělce našich sbírek a uvádějí ji nově do souvislosti i s tvorbou dalších umělců. Nová výstava **Otčenáš Františka Bílka a Alfonse Muchy** byla otevřena v květnu 2016.

Prostřednictvím výtvarného zpracování nejznámější křesťanské modlitby *Otčenáš* se v rámci této výstavy setkávají dva výjimeční umělci, kteří zanechali v českém umění – každý svým osobitým způsobem - nezaměnitelnou stopu. Sochař František Bílek (1872 – 1941), náš nejvýznamnější představitel secesního symbolismu, jehož celé dílo je spirituálním poselstvím na cestě k poznání Boha, a o dvanáct let starší malíř Alfons Mucha (1860 – 1939), původně mistr bravurně zvládnutých secesních dekorativních konceptů, později tvůrce mystických vizí morální obrody člověka. Výtvarné meditace obou au-

torů přinášejí různá pojetí této křesťanské modlitby. Obě jsou působivým podobenstvím, u Muchy s fantaskní okultní symbolikou a zednářskými motivy, u Bílka s mystickým, gnostickým akcentem.

Otčenáš je první autorskou knihou **Františka Bílka**. Předlohy vytvořil v roce 1900 a 1901, kdy knihu s předmluvou Bílkova přítele Otokara Březiny vydal Nový Život v Novém Jičíně. Soubor šestnácti textem doprovázených reprodukcí kreseb, litografií i sochařských prací, propojuje navzájem několik výtvarných forem, naplněných Bílkovou originální invencí, která právě v té době umožnila vznik jeho nejpůsobivějších výtvarných realizací. Kromě samotné knihy je vystaven výběr z originálních litografií a finálních i přípravných kreseb. Součástí této výstavy Otčenáš jsou i dvě kresby a plastika, které jsou již začleněné do stálé expozice a jsou proto výrazně označené.

Autorská kniha Otčenáš **Alfonse Muchy** je představena prostřednictvím prvního pražského vydání z prosince 1899. Jedná se o původní francouzské

vydání v pařížském nakladatelství H. Piazza & Cie, v L'Edition d'art“ z téhož roku, ze kterého byl zakoupen limitovaný počet výtisků a vydán s českým překladem u nakladatele Bedřicha Kočího v Praze. Výtvarný přepis modlitby v sobě propojuje dvě naprosto odlišné polohy – virtuozitu dekorativního ztvárnění textových částí a fantaskní symbolistní alegorie jednotlivých litografických obrazů. Otčenáš tak stojí na počátku Muchovy snahy zformulovat si svůj vlastní výtvarný názor, který bude utvářet jeho tvorbu v posledních třech desetiletích života a který dá vzniknout monumentálnímu cyklu pláten Slovanské epeje.

Hana Larvová

Titulní strana Otčenáše Alfonse Muchy. Foto: internet.

Viktor Foerster

(* 26. 8. 1867 Praha – † 9. 12. 1915 Praha)

Byl jsem požádán o několik řádek do tohoto časopisu věnovaných postavě Viktora Foerstera, který byl po většinu svého krátkého života blízkým Františku Bílkovi. Rád tak činím s vědomím toho, že rozsahem a časem to není snadné - jednak jsem na konci loňského roku vydal vlastním nákladem knihu věnovanou Viktoru Foersterovi při příležitosti stého výročí úmrtí¹ tohoto muže a také pak proto, že nashromážděné informace a materiály o Viktoru Foersterovi se sem, do vymezeného prostoru, již nevejdou. Rozhodl jsem se tedy, mimo jiné díky probíhajícím Velikonočním svátkům, pro bližší osvětlení konce Viktorovy životní poutě skrze archivní prameny a vzpomínky Viktorových nejbližších.

Jako úvod a zároveň věrný popis posledních let Viktorova života jsem vybral vzpomínku jeho bratra, jenž byl Viktorovým nejbližším průvodcem života:

„Jednou jsme usedli na výšině nad Mnichovicemi. V přírodě vládl dokonalý soulad, rovnováha, zákonitost, vše sklenuto jako v architekturu obdivuhodné harmonie. Seděli jsme mlčky, když se náhle ozval bratr: „Krása, nebeská krása... Jen člověk jest jedinou kakofonií v souladu světů, kde je vše správnou, předurčenou cestou...“ Člověk – nedokonalost, odpověděl jsem, s tím je nutno se smířit – ne čeho jsme dosáhli, nýbrž kam jsme toužili dospět, rozhoduje o naší ceně. Jsi rozpolcen, umělec v tobě zápasí s prózou života, jde stále o osudný spor těla a duše. Ale věř, vytrváš-li, přijde čas, kdy budeš moci žít zcela svým snům, práci, k níž se cítíš povolán. Viktor neodpovídal a já brzy vycítil, co se dělo v jeho duši. Žel Bohu, dostalo se mi od sestry Boženy smutné zprávy o Viktorově záhadném onemocnění. Bolení hlavy téměř neustávalo a lékař byl postaven před hádanku, klinický obraz nedával spolehlivých příznaků. Občas nastal zdánlivý obrat k lepšímu, a tak došlo ještě k uskutečnění našeho starého plánu, k cestě do Itálie. Bratr znal Itálii až do Neapole, já pouze severní města. Vyjeli jsme radostně, ale již v Brenneru, kde jsme se chtěli zdržeti déle, byl bratr zachvácen mučivou, zeslabující bolestí. Pomýšlel jsem na návrat, ale Viktor ve své dobrotě nechtěl slyšet o přerušení cesty. Jakmile bolesti povolily, pokračovali jsme podle stanoveného plánu. Ve Florencii se však záchvat opakoval a stěží jsme dojeli do Říma. Polily mne slzy, když se vlak zastavil a na rušném

¹ HEMELÍK, Martin: *Nemám již snad žádného, s kým bych o věcech nebeských mluvil... (životní příběh a dílo zakladatele novodobého mozaikového umění Viktora Foerstera)*, nákladem vlastním, Světlice 2015. K dostání u autora, v knihkupectví Blahoslav nebo v antikvariátu Valentinská v Praze.

*nádraží ozvalo se volání: Roma. Jen při prvním pohledu z výšin nabrezin-
ských na širé moře v Terstu zažil jsem stejného pohnutí. Také v Římě se
opakoval bratrův záchvat, a proto došlo přece jen k předčasnému návratu.
Poněvadž se nemoc nelepšila, bylo povoláno lékařské konsilium, jež kon-
statovalo, že jde o chorobu, vyvolanou tlakem na mozek. Bratra ovládl
ztlumený resignovaný smutek. Dostavily se ještě chvíle, kdy začal prac-
ovati. Mám z té doby dojemně krásnou skizzu uhlem. Na temné obloze se
odrážejí podivně spjatý tři kříže a z Golgoty sestupují tři ženy: jedna
v bolestném zhroucení, dvě podpírající podlomené nohy Matky Páně. Byly
to poslední plody světlých okamžiků, jež se zaleskly bludičkou ve tmách
dnů, poslední vzdechy zbožné duše, obrácené již k věčnosti. Občas upadl
Viktor v polosnění, vzpamatoval se, ale jeho duše bloudila již kdesi
v tajemnu. Teprve pitvou se zjistilo, že zemřel na vrozený mozkový nádor.
Odešel jeden z mých nejdražších, nejoddanějších, nezapomenutelný. Byl
jednou z nespočetných lidských vln, v níž se zaleskly sladké paprsky slu-
neční, zahrály duhovými barvami, daly jí okamžik zdání života a jeho
krásky. Byl jednou z vln, jež se rozlila v pobřežní písek a zmizela v něm
beze stopy? Nikoliv. Stál pevně na svém místě s ryzí snahou, oddán Bohu
a své práci. Vykonal svůj úkol. Bůh odmění jeho lásku.²*

Posledním a zároveň prvním mozaikovým dílem je na výsost symbolická mozaika s motivem *Veraikonu* na kamenné stéle či obelisku instalovaném v roce 1916 do děkanské zahrady v Pelhřimově. Takto o tom zpravují dopisy Viktora Foerster a jeho manželky Marie Viktorie Foersterové Františku Bernardu Vaňkovi. Za pozornost stojí datace obou dopisů:

listopad 1915

*Milý příteli, ten kámen je dobrý a barva též. S dalším řešením musíte
ted' počkat, mám neuralgické bolesti v hlavě – ve dne nemohu pracovat,
v noci nemohu spát. Rozhodně bude lépe tu hlavu toho Pána Krista zasa-
dit zvlášť. Srdečně Vás zdraví Váš Foerster³*

Praha 16. 6. 1916

*Veledůstojný pane, psal jste před půl rokem Viktorovi, aby Vám udělal
pomník. Tehdy jsem Vám odepsala, že to není možno. Nemáte-li dosud
pomníku, napište mi přesně a určitě, co si račte přát. Máte mozaikovou
hlavu od Viktorka, že ano. Račte napsati, co si představujete, jakou myš-
lenku máte, když chcete ruce připojit k hlavě. Pokusila bych se Vám po-
slat prostý náčrt tužkou a udělat Vám, co si přejete. Pracovala jsem
s Viktorkem všechno. On vedl uměleckou stránku, já více prosté orna-
mentální věci. Ted', kdy Viktorka nemám, je mi drahý každý lístek papíru,
jehož se dotknul. Našla jsem některé nedodělané práce mosaikové a do-*

² FOERSTER, J. B.: *Poutník v cizině*. Orbis, Praha 1947. s. 276 – 278.

³ *Archiv Muzeum Vysočiny Pelhřimov*, fond František Bernard Vaněk, karton 2, inv. č. 5, korespondence různá – přijatá od Viktora Foerster a.

*dělala jsem je. Myslím, že bych dovedla udělat Vám též to, co si na po-
mník přejete. Je to práce, při níž mám dojem, že je Viktor se mnou, když
na ni dělám. Nacházím v ní trochu úlevy. Znal jste mého muže, důstojný
pane, a přece není možno, abyste si představil, jaký to byl vzácný člověk.
Mně dával se plně v celé své prostotě a šlechetnosti. Byl čistý, něžný,
obětavý. Nedovedu si představit člověka lepšího a při tom skromnějšího.
Byl mi vším na světě. Jeho život a štěstí byly mi nepoměrně dražší než
mé vlastní. Dnes je mi život nesmírně těžkým. Nežádám Vás tedy o tu
práci, že bych tohoto potřebovala hmotně. Udělala bych ji ráda, protože je
to něco, o čem jsme přemýšleli, když už byl Viktor velmi churav, že je to
něco, co je ve spojení s ním. Račte snad mít i některé dopisy od mého
muže. Kdybyste mi je chtěl půjčit, byla bych Vám velmi vděčna. Přišlo by
mi na mysl, co hýbalo kdysi jeho drahou duší. Vzpomínáte-li si na někte-
rou chvíli, kterou jste s Viktorcem sdílel, napište mi laskavě o tom, budu
Vám velmi vděčna. Poroučí se, Vaší důstojnosti, plně oddaná Maria Viktor
Foersterová⁴*

Poslední dny života trávil Viktor Foerster v sanatoriu v Praze. Zde také
tiše zemřel 9. prosince 1915 půl hodiny před půlnocí. Provedenou pitvou
byla zjištěna příčina jeho těžké choroby a smrti – vrozený mozkový nádor.
Na místě pro zvláštní oznámení v *Národních listech* se nachází informace
o smrti Viktora Foerstera s následujícím textem: „V pondělí 13. prosince
1915 o 11. hodině dopolední budou ostatky jeho z českého patologického
ústavu do drážďanského krematoria převezeny a tam zpopelněny. V Pra-
ze dne 11. prosince 1915 Marie Foersterová, roz. Jesenská.“⁵ A v tomtéž
tisku následující zpráva: „Nad rakví Viktora Foerstera několik členů Pě-
veckého sdružení pražských učitelů zapělo jeho oblíbené a dojemné
Foersterovy sbory na slova Sládkova: Z osudu rukou vzal jsem svůj los
a Polní cestou, bez příkrovu nesli jsme ji ke hřbitovu. A věděli jsme všich-
ni přítomní té chvíle, že duše Viktora Foerstera bude vždy s námi, bude
zářiti nám z modré klenby nebeské a z každého krásného zjevu jako
z jeho mozaikových písní.“⁶

Následující text z konzervativního katolického časopisu *Čech* z 22. 12.
1915, myslím, přesně vystihuje nejasnosti a rozladění pozůstalých a přátel
po Viktorově smrti. „Tady se vraždí velcí lidé.“ Tato hrůzná obžaloba
Leona Bloy jako blesk šlehla mi mozkiem, když jsem četl úmrtní návštějí,
jímž choť zvěčnělého malíře Viktora Foerstera s úžasnou vyprahlostí
oznamovala skon svého muže: „Umřel v sanatoriu: Bude spopelněn
v drážďanském krematoriu.“ Sladký poeta barev, syn církevního skladate-

⁴ Archiv Muzeum Vysočiny Pelhřimov, fond František Bernard Vaněk, karton 2, inv. č. 5, korespondence různá – přijatá od M. V. Foersterové.

⁵ *Národní listy*, 11. 12. 1915, s. 8.

⁶ JESENSKÁ, Růžena: Viktor Foerster. *Národní listy*, 14. 12. 1915, s. 2.

le a varhaníka dómu, umělec vyrůstající ve stínu prastaré katedrály a snící o vstupu do benediktinského kláštera, křesťan, jehož krásné hnědé oči téměř se neodtrhly od vznešených postav Ježíše a Marie, malíř, jenž mohl se sv. Pavlem apoštolem říci svým malířům druhům: „Nevím, že bych mezi vámi něco jiného uměl, nežli Krista Ježíše a to ukřižovaného,“ tvůrce křížové cesty v Pelhřimově a na Strahově – spopelněn v Drážd'anech! Drahý Mistře, proč Ti tohle učinili? Tys tomu nechtěl – já vím – tys umřel v mrákotách a nemohl's protestovat – proč Ti to teda učinili? „Tady se vraždí velcí lidé.“ Že Ti za živa přistříhovali křídla a ožehovali nejkřehčí květy Tvých tvůrčích snů, že z Tebe chtěli mít obchodníka a necitelně šlehali Tvou prací zmučenou hlavu halucinacemi zlata – to chápu, ale proč bylo třeba mučit Tě i po smrti? Dali Tě spálit, očividně na posměch církve, která Tě milovala a hýčkala, na potupu církve, jež Tvé obrazy stavěla na své oltáře – a lidé, kteří neznali Tvé nitro, budou teď říkat, stojíce před Tvým dílem: Tenhle člověk po celý život lhal! Jeho víra byla jen udicí na chytání zákazníků. Jeho obrazy nevyvěřely z výhně srdce, nezrodily se z tvůrčí potřeby věřící duše, nejsou upřímným projevem nitra – ale ovocem falše, produktem pouhého kšeftu. Bylo potřeba, drahý Mistře, takhle Tě zneuctít, takhle ještě po smrti vraždit? „Tady se vraždí velcí lidé.“ V kapli patologického ústavu, kde byla vystavena mrtvola zvěčnělého Mistra, shromáždilo se vybrané obecenstvo. Ale tesknota prý padala na duše. Účastník pohřbu vypravoval, že Mistr Josef, bratr zesnulého, nejen rodný, ale i duchovní, prosil pohřební shromáždění: „Prosím, pomodleme se za zvěčnělého bratra aspoň Otčenáš.“ Tušíte bolest toho slova? Pan Josef Foerster, louče se s mrtvolou bratrovou, pochopil tragický výkřik uraženého pozorovatele: „Tady se vraždí velcí lidé.“ Letos na podzim měl jsem štěstí, poznat bratra malíře Viktora, slavného komponistu básníka Josefa Foerstra. Přijel k nám se zvěčnělým bratrem na výlet. Byl zrovna nejkrásnější podzimní den, když jsme stoupali do stráně po široké lesní silnici, lemované prastarými modříný a smrky, nad nimiž se rozstírala svítivá modř - a hovořili jsme o katolických mysticích. Skladatel Josef projevoval vzácnou znalost oněch hlubokých spisovatelů a zvlášť vroucně se rozpovídal o Joergensenově Knize poutníkově. Viktor pozorně naslouchal, chvílemi učinil nějakou poznámku a radostný jas, v poslední čas u něho tak řídký, obléval jeho bolestnou hlavu. Dnes jsem si vzpomněl na onu podzimní procházku lesem a mám bolestnou jistotu, že účast pana Josefa Foerстера na pohřbu bratrově byla asi mučivá a že srdce se mu zalévalo slzami, když prosil pohřební hosty: „Pomodleme se za drahého bratra aspoň Otčenáš.“ Zvěčnělý malíř byl mým přítelem, a proto se připojuji k prosbě jeho bratra a žádám všechny, kdož milovali Viktorovo umění: „Pomodleme se za něj Otčenáš.“ A kněze, své spolubratry prosím: Doplnme to, co scházelo v jeho úmrtním oznámení. Obětujme za jeho spásu zádušní mši svatou, vědouce, že on sám se nezkompromitoval, ani po-

*horšení nezavinil! Odpočinutí lehké dejž mu, ó Pane a světlo věčné, ať mu svítí!*⁷

Na závěr lze, ve vší stručnosti, připomenout polozapomenutý text Marie Viktorie Foersterové s jejím krátkým medailonem: „*Jako první příspěvek uveřejňujeme článek o paní Marii Foersterové, choti zesnulého muže Viktora Foerstera. Marie Foersterová jest jediná mozaikářka v Československu, člověk neobyčejného uměleckého cítění, člověk tvrdý, rázný, osobitý, protestantsky přísný, samotář a pracovník sebekázně až kruté. Její veliká kulturní práce nebyla ještě doceněna slovem a pro velikou její skromnost a mlčenlivost málokdo z nezasvěcených ji zná. Tím zajímavější jsou její vlastní řádky: „Napsat něco o tom, že dělám mosaiku. Mně se tak pěkně sedí u mého stolu a špalku. Skoro nikdo o mně neví a já často nevím o světě. Petřín div mi ne vstupuje do oken. V létě mi ptáci zpívají, na jaře vůně květů naplňuje dílnu a v podzimu si hraje protějšší stráž svými barvami na pestré mozaikové náplň. V zimě zapomínám, že nejsem v horách. Stůl je pokryt krabičkami plnými barevných kamenů. Kladivo tichounce klepe, brus vrčí a práce přibývá. Něco o tom, že dělám mosaiku... Náš tatínek dovedl všechno. Uhnětl nám z chlebové střídky prasátko, ovečku nebo husu. Vyřezal celé město plné rozkošných domků ani hodiny nechyběly. Nakreslil, co jsme chtěli – maminku s děťátkem nebo tygra, jak zápasí se slonem – ale všechno bylo jako živé. Dělal zkoušky se železobetonem, když se o něm nikomu ani nesnilo, bral mamince prostěradla a sestrojoval křídla letadla. Přáním jeho bylo, aby některé z nás jeho děti věnovalo se výtvarnému umění, a když jsem mu jednou nakreslila ovoce, že byl spokojen, nechal mě zapsat na večerní hodiny do Umělecko-průmyslové školy. Ale ve škole ve dne, škola večer, daleké cesty domů – to vše bylo nad moje síly. A zakročil lékař – bylo po výtvarnictví. Můj muž akad. malíř Viktor Foerster byl prvním českým mozaikářem. Vyučil se na Monte Cassinu. V cele vysoko v horách dělal své první práce, některé kouzelné, způsobem starých mozaik římských, jiné způsobem mozaik benátských. Když se navrátil do Prahy, pokračoval v této práci. Slyšel o mně a pozval, abych se přišla podívat. Viktor byl vzácný člověk, nesmírné dobroty a srdečnosti. Vedl mě do síně plné jeho oduševnělých maleb, ve druhé se pracovala mozaika. Kameny mozaikové jsou něco, co každého vábí. Sta, ba tisíce barev a odstínů leskne se a září svými složenými ploškami z misek. Dobrá nálada odráží každou náladu. Na slunci se směje, v mraku zesmutní. Když si mne Viktor vzal, pomáhala jsem mu ve všem.*

⁷ ŠIMŮNEK, Jaroslav: Nekrolog k úmrtí Viktora Foerstera. *Čech*, 22. 12. 1915, s. 2.

Viktor Foerster, nedatovaná fotografie. Zdroj: Pozůstalost Hilara Myslíka.

Brzy jsem mu dovedla podle návrhu upravit obráceně karton na mosaiku, dovedla dělati nejprve prosté, později i složité ornamentální práce mosaikové. Pomáhala jsem mu i vkládati menší věci do cementu. V Itálii, kam mne Viktor zavezl, studovala jsem mosaiky s nevýslovným zájmem a doma ještě s větší radostí dávala jsem se do práce. Viktor umřel. Cesty, po kterých jsme spolu chodívali, děsily, zahrada působila muka, dům hořel svou prázdnotou. A dílna? Sta barev, na které se Viktor ještě včera díval, jichž se nedávno dotýkal, volaly z misek. V koutě byl návrh hlavy madony. Udělala jsem ji, i do cementu vložila. Skládala jsem nové tváře. Měla jsem dojem, že nepracuji sama, že je Viktor se mnou. Viktor měl nedokončenou velkou práci pro Plzeň, kterou bylo nutno vložit do zdi. Ale já s ním nikdy mosaiky do zdi nevkládala, vyprávěl mi pouze o všech podrobnostech. Věděla jsem, jak začíná a kde končí. Zdálo se mu, že by pro mne tato práce byla nemožně těžká. Abych se přesvědčila, že dovedu mosaiku sázeti, udělala jsem pamětní desku v domě, kde žiji. Všechny kusy klaply tak, že se zdálky zdály být jedním celkem. Potom jsem se dala do orloje v Plzni. Noc před kladením jsem úzkostí nespala. Spousty kusů nejrozmanitějších tvarů vtlouci do zdi tak, aby tvořily jedinou náplň pevnou jako skála a nebylo vidět, kde jsou spojeny! Na kolik různých nebezpečí se naráží při této práci. Jeden kus vložit chybně a celá práce je zkažena, jeden kus vypadne z ruky, na něm se staví další – a je po všem. Z prstů, které na místě spároviček zasahují do práce, teče krev, ale práce se zdařila. Na Wilsonově nádraží byl mosaikový nápis: „Viribus unitis“ Po převratu bylo nutno jej vyjmouti a nahradit jiným. Kdo to měl dělati? Po Plzni bylo to pro mne hračkou. Potom již přicházely práce. Tu výplň na vyšehradskou hrobku, tu symbol radia do Jáchymova, fontána pro Litoměřice, „Spravedlnost“ pro Klatovy, Madonna pro Olšany, líbezné pásky pro knihovnu... Ale věřte mi, mosaika je ošemetná práce. Vždycky na vás číhá nějaká trampota. Jednou je plocha zakřivena a dlužno s kartonem i zasazováním zápasiti, jindy je třeba barev zvláštních a nevíte, jak je na výrobci vyprositi. Míry nesednou, malta schne příliš rychle nebo příliš pomalu anebo tvoří malé studánky, z nichž prýští voda a je třeba práci tu velmi milovati až do konce, má-li být dobře udělána. Přeji si z celého srdce, abych dovedla mosaikou vysloviti to, co chtěl říci umělec, co jí navrhoval, ale tak, aby na ní zůstaly stopy mých rukou, má péče a láska a také památka mého muže, který jistě jest se mnou, když pracuji.“⁸

Dovolím si text zakončit 26. veršem Magorových labutích písní básníka Ivana Martina Jirouse, jehož si letos připomínáme vzhledem k pětiletému výročí jeho smrti.

Odpusť nám Bože naše viny
usmívají se androgyni
nahore pod klenbou

⁸ FOERSTEROVÁ, Marie: Žena v umění, v práci a ve sportu. *Národní listy*, 20. 1. 1929, s. 10.

Odpusť nám taky naše hříchy a povzdech posílám Ti tichý
navrať mi Bože lásku mou.⁹

Na Velký pátek ve Světicích 25. 3. 2016

Martin Hemelík

Svatohostýnská Panna Maria a Veraikon z děkanské zahrady v Pelhřimově

Monolog o nebeských věcech

Díky Martinu Hemelíkovi, autorovi a vydavateli knihy „*Nemám snad již žádného, s kým bych o věcech nebeských mluvil (Životní příběh a dílo zakladatele novodobého českého mozaikového umění Viktora Foerster)*“, máme nyní možnost seznámit se s touto pozoruhodnou osobností českého výtvarného umění počátku 20. století.

Stejně jako tisíce svatohostýnských poutníků vítá už z dálky monumentální mozaika Panny Marie umístěná na fasádě baziliky, tak upoutá nemnoho návštěvníků děkanské zahrady v Pelhřimově stéla s drobnou mozaikou roušky Veroničiny, a přesto jen málo z nich bude asi vědět, že autorem těchto děl je Viktor Foerster.

Martin Hemelík věnuje část své knihy životním osudům Viktora Foerster a okolnostem vzniku jeho nejvýznamnějších děl, rozsáhlejší je ovšem část obsahující Foersterovy dopisy, a to především Františku Bílkovi, jeho spolužákovi z pražské akademie. S pocitem určité nepatřičnosti se můžeme ponořit do korespondence určené snad nejbližšímu příteli.

První dopisy píše Viktor Foerster Františku Bílkovi v roce 1891 do Paříže a už v nich cítíme, že Foerster, ačkoliv o pět let starší (ve věku kolem dvaceti let jistě významný rozdíl), Bílka nesmírně obdivuje a chápe ho do jisté míry jako svůj vzor. „Měl jsem Vás rád, jak jsem Vás poznal. Myslím jsem často, že jediným Jste na celé Akademii, jež touží po cnosti a životě křesťanském. Tím více si Vás vážím a nás Vás vzpomínám.“ (5. 7. 1891) Později mu vyjadřuje svou podporu a pochopení v jeho sporech se stipendijní komisí. „Zarmoutil mě Tvůj smutek nad jednáním pánů z Prahy.

⁹ VOKNO, časopis pro druhou a jinou kulturu, 1985, samizdat.

Můj drahý Františku, Tys dobře mi napsal, jak si vše vykládáš a souhlasím s Tebou úplně. Nemůžeš mít to těm pánům za zlé. Ačkoliv měli by Tvůj cíl pochopiti, oni nemohou již, poněvadž dříve již nepochopili a nyní se snad nestarají. O jak vznešená myšlenka tvá, drahý můj Františku! Co krásnějšího a vznešenějšího mohl sis vybrati.“ (2. 2. 1892)

V dalších dopisech se svěřuje Františku Bílkovi se svým úmyslem vstoupit do kláštera a s pochybnostmi s tím spojenými. „Musím se Ti též přiznati, že často rozmýšlím a často stojím, nevěda co činiti. Mám umění tak rád a tak si jej vážím. A zase si myslím – láska k Pánu Bohu má býti nade všechno.“ (4. 6. 1892) Viktor Foerster spojoval neoddělitelně práci a modlitbu a uměleckou tvorbu chápal jako projev zbožnosti, proto ho zřejmě tak přitahoval přísný benediktinský klášter v Emauzích s jeho beuronskou uměleckou školou, pro což ovšem Bílek neměl příliš pochopení. (Zdalipak měl Foerster při svých pozdějších pobytech v Chýnově možnost navštívit nový kostel sv. Petra a Pavla v blízkém Hartvíkově s beuronskou výmalbou?)

Poté co se František Bílek vrátil z Paříže do Chýnova, Viktor Foerster ho několikrát navštívil. Avšak brzy musí Bílek nastoupit vojenskou službu a Viktor Foerster se ho snaží v duchu lidového rčení „Koho Pán Bůh miluje, toho křížkem navštěvuje“ povzbudit. „Musíme mnoho trpět! Však jaká čeká nás odplata, vzpomeneme-li si na tu odplatu nekonečnou, nevýslovně blaženou, nebeskou, pak ani celý život náš v krutých bojích a trápení zajisté, že by ani dost málo nevyvážil odplatu naši, která nás nemine, vytrváme-li až do konce.“ (7. 2. 1894)

Nicméně i Viktor Foerster je povolán na vojenské cvičení, později odjíždí do Paříže a za svým bratrem do Hamburku a zdá se, že je stále více znechucen poměry v bezbožném světě a život v Chýnově se mu jeví jako idyla. „Co jsem zažil od včera ráno, co myšlenek vážných, dojmů velikých. Viděl jsem Tebe a s Tebou mluvil, viděl tu Tvoji čistotu a prostotu, tu Tvoji svatou touhu po díle velikém. Jsem nadšen vším tím a přáním mým je k Tobě jít a u Tebe se učit žít. Viděl jsem tu dobrotu Tvé matičky, to její starání o ten chléb vezdejší, toho dobrého tatíčka i tu čistou prostou Tvou sestřičku. Jak vše to mě dojíká i s tím krajem vzácným, který tak k duši mluví, tak velkou smutnou hudbou.“ (březen 1899) Toto přání dojde naplnění – asi dva roky žije a pracuje Viktor Foerster v Chýnově a plodem této spolupráce s Františkem Bílkem se stává především křížová cesta pro kostel sv. Bartoloměje v Pelhřimově.

Po sňatku Františka Bílka s Bertou Nečasovou už není korespondence mezi oběma přáteli tak intenzivní.

Součástí knihy jsou ještě dopisy adresované Josefu Bohuslavu Foersterovi, Aloisi Majerovi (převor kláštera ve Lnářích) a několika dalším osobám. Autor knihu opatřil také podrobným rejstříkem, soupisem pramenů

a literatury a bohatým poznámkovým aparátem. Obdivuhodné také je, jak ze souvislostí a narážek dokáže zařadit nedatované dopisy.

Alena Strašrybková

Drobné zprávy

Od začátku adventu 2015 do února 2016 byly v Bílkově vile v Praze opět vystaveny Bílkovy jesličky, které zapůjčil člen SFB Mgr. V. Červený. Při této příležitosti uspořádala SFB, ve spolupráci s Galeríí hl. m. Prahy a Společností J. B. Foerster, v Bílkově vile v Praze přednášku Františka Kožíška „**Jesličky Františka Bílka a Vánoce u Bílků**“, doplněnou o vánoční poselství a hudební překvapení J. B. Foerster v podání Olgy Černé. Přednáška byla dvakrát opakována (3. a 8. prosince 2015).

Výstava „Praha Husova a husitská / 1415–2015“. U příležitosti Husova jubilea uspořádalo Muzeum hlavního města Prahy v Clam-Gallasově paláci ve dnech 25. 9. 2015 – 24. 1. 2016 výstavu o životě Jana Husa a jeho vztahu k Praze resp. ohlasech jeho díla v Praze. Na výstavě byla vidět řada unikátních exponátů, např. opis čtyř filozofických spisů Johna Wyclifa, vyhotovený vlastnoručně Janem Husem a obsahující jeho české glosy (zapůjčila Kungliga Biblioteket ve Stockholmu) nebo stížný list české a moravské šlechty kostnickému koncilu ze dne 2. září 1415 s protestem proti Husovu odsouzení a upálení – originál jediného zachovaného exempláře z osmi stejnopisů (zapůjčila Univerzitní knihovna v Edinburgu) apod. Nemohla zde chybět ani díla Františka Bílka. Před vchodem do výstavních sálů byla umístěna velká, 3,5 m vysoká plastika Strom bleskem pravdy zasažený, který shořev neshořel, která je jinak umístěna v Husově sboru na Žižkově. Na výstavě pak byl k vidění např. stříbrný kalich s motivem přesýpacích hodin (věčnost se „přesýpá“ do časnosti), zhotovený podle Bílkova návrhu.

U příležitosti vydání knihy ke stému výročí úmrtí V. Foerster, o které píšeme na jiném místě, uspořádal její autor Martin Hemelík dne 29. ledna 2016 v Bílkově vile v Praze **přednášku Životní příběh a dílo zakladatele novodobého českého mozaikového umění Viktora Foerster**. Jednalo se o první přednášku z chystaného cyklu „Přátelé Františka Bílka“, který by měl pokračovat na přelomu let 2016/7, až skončí současný cyklus Bílek x Sucharda.

Nadvakrát uspořádala Společnost Františka Bílka „křest“ či **uvítání vydané knihy Viléma Nečase „Bílek. Svědectví o bratru Františkovi“**. Poprvé dne 23. února 2016 v Bílkově vile v Praze, podruhé dne 15. dubna 2016 v Bílkově ateliéru v Chýnově. Struktura obou akcí byla podobná, jen účinkující se částečně obměňovali. Po zahájení F. Kožíška, který vysvětlil, jak kniha vznikala, vzpomínal vnuk V. Nečase Václav Suchý na svého dědečka a vznik rukopisu krátce po Bílkově smrti. Následovalo pásmo čtení krátkých ukázek z knihy a konečně přání knize všeho dobrého do života.

Mluvené či čtené slovo bylo prokládáno hudbou: v Praze hrál na harfu Amairgil Vrchoťický, v Chýnově zpíval pěvecký sbor Lumen. Chýnovské vítání poctil svou přítomností, zahájením i aktivní účastí starosta Chýnova a senátor Pavel Eybert. Na fotografii Ludmily Mikulové z chýnovského ateliéru vzpomíná Václav Suchý na svého dědečka.

Na velikonoční sobotu (26. 3. 2016) uspořádala Společnost J. B. Foerster a ve spolupráci se Společností F. Bílka a Obcí křesťanů v Galerii J. Adamce v Praze akci **ZEMŘEL, ABYCH ŽIL**. V české premiéře bylo uvedeno melodrama Josefa Bohuslava Foerster a Člověk a smrt, které je zhudebněnou epickou básní Hugo von Hofmannsthal a ve kterém účinkovali Alfred Strejček (recitátor), Daniel Wiesner (klavír) a Pavla Tesařová (housle). Koncertu předcházelo zahájení výstavy Křížová cesta Františka Bílka, která trvala až do neděle 3. dubna 2016. Na výstavě byl ke zhlédnutí Bílkův cyklus Křížová cesta z roku 1914, obsahující 14 velkoformátových fotografií ve dřevě řezaných zastavení křížové cesty pro kolínský chrám sv. Bartoloměje a 14 komplementárních grafických listů o utrpení, které podle Bílka vyvolaly v zemské a nebeské sféře jednotlivé události posledního úseku Ježíšovy životní pouti.

Na návrh chýnovského občana, pana Zdeňka Černého, **pojmenovaly České dráhy rychlík č. 632 a 633 z Prahy do Českých Budějovic a zpět „František Bílek“**. Vlak č. R 633 vyjíždí z Prahy v 6:34 a do Č. B. přijíždí v 8:57. Zpět jede vlak č. R 632 z Č. Budějovic v 19:03 s příjezdem do Prahy ve 21:26. Protože se autor nápadu nemohl kvůli nemoci zúčastnit „křtu“ knihy V. Nečase v Chýnově (15. 4.), poděkoval při této příležitosti starosta Chýnova za tuto iniciativu prostřednictvím přítomné manželky pana Černého.

V rámci Projektu adopce významných hrobů se Správě pražských hřbitovů **podarilo najít adoptčního dárce na hrob Viktora Nečase** (zemřel 1908), strýce Bílkovy manželky Berty. V tomto hrobě na Olšanských hřbitovech (IX, 7, 125-0126) je také pochován Bertin bratr Jaromír Nečas (1879 -1962). Hrob zdobí Bílkův náhrobek z roku 1909, jehož součástí je i rozměrný reliéf „Tíseň od těla, od světa, od nebe klenby“. Tato originální architektura se na jaře a v létě 2016 dočká díky adopci tolik potřebné opravy. Bronzový reliéf zasazený do pískovcového náhrobku a bronzová lampa na podstavci, které se opakovaně staly terčem pokusů o krádež, byly v minulých letech nahrazeny nekovovými kopiemi a originály jsou dnes uloženy v kapli sv. Václava na Vinohradském hřbitově. Děkujeme neznámé dárnici (paní H. K.), která si přeje zůstat v anonymitě.

Galerie hl. m. Prahy pořádá v roce 2016 v Bílkově vile v Praze **cyklus přednášek Bílek x Sucharda** historika umění Martina Krummholze, který se zaměřuje na život, dílo a vzájemný vztah dvou velkých osobností českého sochařství přelomu 19. a 20. století: Františka Bílka (1872 - 1941) a Stanislava Suchardy (1866 - 1916). Přednášky se konaly a budou ještě konat ve dnech 16. 3., 13. 4., 11. 5., 21. 9., 12. 10. a 9. 11. 2016. Témata přednášek jsou uvedena v pozvánce na webu SFB nebo GHMP. Součástí cyklu jsou i komentované prohlídky Suchardovy vily, která se nachází v Bubenči, nedaleko Bílkovy vily, ve Slavíčkově 6.

V nabídce brněnského antikvariátu Alfa (www.antikalfa.cz) se objevil **dopis Františka Bílka babickému faráři Josefu Ševčíkovi** z počátku 20. století o nezaplacení zakázky Jakubem Demlem. Dopis o 4 stranách se prodává za 6000 Kč.

V rámci **výstavy „Jeruzalémská Bible – příběh a umění“**, která se konala na Libeňském zámku v Praze (23. 3. - 29. 4. 2016) a na které kromě zajímavých exemplářů Biblí byly vystaveny ilustrace Jaroslava Šerých, byla uspořádána výtvarná soutěž pro děti „Hledám a nalézám“, které měly kresbou nebo keramikou ztvárnit některý z vybraných biblických příběhů. Soutěže se zúčastnilo 213 dětí z 10 škol; mimořádnou cenu pana Kardinála Duky získal Jaroslav Herczkov za kresbu Jonáš a velryba. Již 47. výstava je dílčí částí mezinárodní expozice Česká Bible v průběhu staletí Společnosti přátel České Bible.
Alena M. Kubíčková, autorka projektu

Výtvarník Pavel Hlavatý připravuje pro městskou galerii v Čáslavi (<http://www.cmuz.cz/Muzeum/galerie.htm>) velkou výstavu „**Pozdní český symbolismus v grafické tvorbě první poloviny 20. století**“, která se bude konat ve dnech 15. 8. – 11. 9. 2016. Na výstavě nemohou chybět ani díla Františka Bílka, jehož kresby se objevují i na plakátě a pozvánce na výstavu.

Max Švabinský - Splynutí duší (1896)

**MĚSTSKÉ MUZEUM A
KNIHOVNA ČÁSLAV
PRAŽSKÁ GRAFICKÁ SBÍRKA
DRIT**
si Vás dovoluji pozvat na výstavu

**POZDNÍ ČESKÝ
SYMBOLISMUS
V GRAFICKÉ TVORBĚ
1. POLOVINY 20. STOLETÍ**

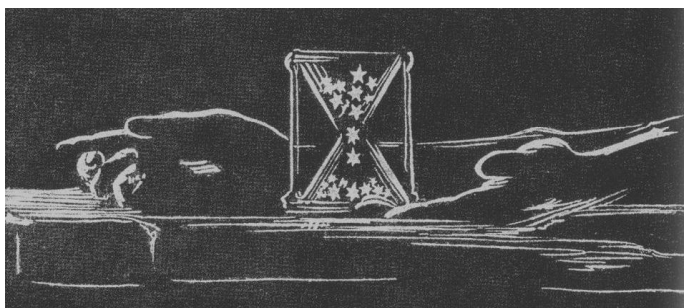
F.Bílek, F.Jenewein,
J.Hodek, L.Jiřincová,
F.Kobliha, J.Konůpek,
J.Váchal, M.Švabinský
a jiní

Výstava prací předních českých, světově proslulých grafiků zaplní výstavní síň MMAK na Žižkově náměstí 197, Čáslav.

Slavnostní vernisáž 15.8.2016 v 17.00hodin. Výstavu uvede český malíř, grafik a sběratel Pavel Hlavatý - kustod sbírky. Výstava potrvá do 11.9.2016.

Libčice – hřbitov (býv. evangelický): kamenný reliéf „Bože, jen v Tobě jest věčné shledání“ na hrobě Ing. Václava Fischera. Stav v roce 2015. Foto: H. Bartíková. (Ilustrace ke článku na str. 3-10.)

NEPRODEJNÉ

Pro své členy a příznivce vydává Společnost Františka Bílka v Praze
www.spol-fb.cz

Kontakt: Alena M. Kubíčková, Křivenická 413/16, 18100 Praha 8

ISSN: 2464-5516

Vydáno v nákladu 100 ks

Redakční rada: František Kožíšek, Michal Kellner, Yveta Kožíšková

Jazyková korektura: Yveta Kožíšková

Administrace: Michal Kellner, Nad Budánkami II. 12, 150 00 Praha 5

Příspěvky do Zpráv posílejte na: spolecnost.frantiska.bilka@gmail.com